

Die Oesterreichisch-ungarische Bank
gegen diese Banknote bei ihren Hauptamts
in Wien und Budapest lösen auf Verlangen
Zwanzig Kronen
in dem betreffenden Lande aus.
Oesterreichische Bank.

Kraków z bliska i z oddali

Pod redakcją Dominiki Hołuj
i Andrzeja Laskowskiego

**Kraków
z bliska
i z oddali**

Kraków z bliska i z oddali

**Studia i szkice ofiarowane
Profesorowi Jackowi Purchli
z okazji 70. rocznicy urodzin**

Pod redakcją Dominiki Hołuj
i Andrzeja Laskowskiego

Prof. dr hab. Jacek Purchla

Dominika Hołuj
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
 <https://orcid.org/0000-0001-8532-4052>
 holujd@uek.krakow.pl

Andrzej Laskowski
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
 <https://orcid.org/0000-0003-2021-675X>
 laskowa@uek.krakow.pl

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, individual authors
and Księgarnia Akademicka, 2024

© Copyright by Księgarnia Akademicka, 2024

Recenzent
prof. dr hab. Łukasz Tomasz Sroka, UKEN

Opracowanie redakcyjne
Anna Smutkiewicz

Projekt okładki, opracowanie graficzne, skład i łamanie
Krzysztof Radoszek

ISBN 978-83-8368-130-6 (druk)
ISBN 978-83-8368-131-3 (PDF)
<https://doi.org/10.12797/9788383681313>

Publikacja prezentuje wyniki badań naukowych przeprowadzonych w ramach
projektu WAP 2024 finansowanego ze środków subwencji przyznanej
Uniwersytetowi Ekonomicznemu w Krakowie.

Wydawnictwo Księgarnia Akademicka

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
<https://akademicka.pl>

Spis treści

Rafał Matyja	7
Przedmowa	
Dominika Hołuj, Andrzej Laskowski	17
Wprowadzenie	
Piotr Miodunka	25
Nie tylko w orbicie Krakowa. Kontakty elit małych miast południowej Małopolski w XVII i XVIII w.	
Andrzej Laskowski	51
Kraków doby autonomii z perspektywy galicyjskiej prowincji. Jaso a „święte miasto Polaków”	
Krzysztof Broński	79
Bankowość w Krakowie od połowy XIX do połowy XX w. Zarys problematyki	
Dominika Hołuj	109
Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa w latach 1896-2023 wobec wyzwań rozwojowych miasta	
Michał Wiśniewski	139
Kampus Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie a rozwój miasta po 1945 r.	
Lucyna Kępa	169
Krakowskie realizacje architektoniczne w ogólnopolskich edycjach konkursu „Życie w architekturze”	
Joanna Sanetra-Szeliga	201
Sektor filmowy w Krakowie. Szanse i wyzwania	
Rafał Matyja	231
Zachowania wyborcze mieszkańców Krakowa 1989-2024	
Indeks osobowy	259

Przedmowa

Liczne wydawnictwa jubileuszowe otwierają drobiazgowe charakterystyki profesorów, wymieniające wszystkie osiągnięcia, publikacje i honory. Zbierające pieczołowicie wiedzę, która dziś jest dostępna dzięki prostej wyszukiwarce. I bardzo często gubiące to, co w dorobku i działaniach uhonorowanej w ten sposób osoby najważniejsze. W przypadku dorobku profesora Jacka Purchli należy brać pod uwagę to, co napisane, i to, co wykonane poza warsztatem pisarskim i naukowym. Zwłaszcza że są to dokonania równoważne i komplementarne. Książki Profesora można czytać, zestawiając ich treść z tworzonymi przezeń instytucjami. Książki dopowiadają ich misję, wyjaśniają znaczenie dla miasta i kraju. Wyróżniające się w przestrzeni publicznej Trzeciej Rzeczypospolitej Międzynarodowe Centrum Kultury można zrozumieć lepiej, szukając tropów i objaśnień w licznych publikacjach pisanych i redagowanych przez jego twórcę i wieloletniego dyrektora. Zaangażowanie w działalność instytucji krakowskich i międzynarodowych idzie w parze z rozważaniami na temat Krakowa i jego misji w przestrzeni Polski i Europy Środkowej. Jednocześnie zaś publikacje naukowe Jacka Purchli nie stanowią prostego wyjaśnienia logiki tej aktywności. Zwłaszcza te, które powsta-

ły w czasach, w których sprawczość była ograniczona sztywnymi regułami tego, co możliwe w ramach systemu „realnego socjalizmu”.

Szczęśliwie Jacek Purchla należy do pokolenia, które miało szansę – po upadku PRL – stworzyć nowe instytucje, rekonstruować dawne, przywracać sens spontanicznej społecznej aktywności. Sprawczość nie jest zatem jedynie czymś, co podziwiał jako historyczne dokonanie wielkich krakowskich prezydentów, jakimi byli Józef Dietl i Juliusz Leo. Była też doświadczeniem własnym twórcy Międzynarodowego Centrum Kultury, wiceprezydenta w pierwszym demokratycznie wybranym w roku 1990 zarządzie miasta Krakowa. Doświadczeniem człowieka aktywnego w różnych przejawach obywatelskiego życia miasta i upowszechniającego wiedzę o nim w przestrzeni międzynarodowej. Co jednak niezwykle ważne z perspektywy akademickiej – doświadczeniem poddanym refleksji i wielokrotnie przełożonym na teksty.

8 Jacek Purchla rozpoczął pracę akademicką w roku 1976. Nie jako profesor, lecz jako asystent, choć wydana przezeń w 1979 roku książka *Jak powstał nowoczesny Kraków. Studia nad rozwojem budowlanym miasta w okresie autonomii galicyjskiej* może wprowadzać w błąd intelektualną dojrzałością¹. Jest studium opartym nie tylko na rzetelnej kwerendzie, ale napisanym ręką naukowca niezwykle świadomego rangi badanej tematyki, rekonstruującą proces tworzenia miejskiej tkanki XIX-wiecznego Krakowa. Jednak już w tej wczesnej pracy bardzo wyraźnie można dostrzec ową fascynację miejską sprawczością. Tworzeniem ulic i kwartałów miasta, logiką ekonomiczną i inżynierską tego procesu, a zarazem świadomością estetycznej wartości tworzonych w ten sposób przestrzeni. Dodajmy wreszcie, że w roku wydania książki jej autor kończył 25 lat. Późniejszy o trzynaście lat *Matecznik Polski* to jedna z najbardziej inspirujących opowieści o miejskiej sprawczości w wymiarze – co podkreśla Jacek Purchla w tytule – pozaekonomicznym, ale zostawiającym trwały ślad także w przestrzeni materialnej².

1 J. Purchla, *Jak powstał nowoczesny Kraków. Studia nad rozwojem budowlanym miasta w okresie autonomii galicyjskiej*, Kraków 1979.

2 J. Purchla, *Matecznik Polski. Pozaekonomiczne czynniki rozwoju Krakowa w okresie autonomii galicyjskiej*, Kraków 1992.

W życiu oprócz talentu warto mieć szczęście. Polega ono w istotnej mierze na tym, by ów talent został rozpoznany i by dano mu szanse na rozkwit. Jacek Purchla znalazł świetną okazję dla rozwijania swoich zainteresowań w miejscu, które w naturalny sposób łączyło te różne perspektywy. Badania nad Krakowem prowadzone w Katedrze Historii Gospodarczej i Społecznej Akademii Ekonomicznej, a później Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, zaowocowały choćby monumentalnym, wielotomowym wydaniem *Dziejów Krakowa*. Wśród redaktorów pierwszych tomów tego cyklu znaleźli się kolejni kierownicy tej katedry – profesorowie Janina Bieniarzówna i Jan Marian Małecki. W czwartym tomie *Dziejów* Jacek Purchla przedstawił bardzo interesującą syntezę przemian urbanistycznych i architektonicznych międzywojennego Krakowa³.

W późniejszych latach Jacek Purchla stał się inicjatorem i redaktorem trzypięciotomowej publikacji *Kraków – metropolia*, prezentującej teksty pracowników kierowanej przezeń Katedry, a zarazem podejmującej jeden z kluczowych wątków historii gospodarczej i społecznej, jaki stanowią dzieje miast. Także te najnowsze, dziejące się na naszych oczach lub całkiem niedawne, które nie doczekały się jeszcze miarodajnego opisu. W tym sensie kierowana przez lata przez Jacka Purchlę Katedra to jednocześnie katedra studiów miejskich, podejmująca ze szczególną uwagą ten fascynujący obszar badawczy, jakim jest otaczające uniwersytet miasto.

Niniejsza książka – przygotowana przez pracowników Katedry Historii Gospodarczej i Społecznej – nawiązuje do tego dorobku, poszukując nowych wątków i tematów badawczych lub rozwijając te, które zostały już podjęte w zredagowanej przez Jacka Purchlę trylogii. Bo też nie można w lepszy sposób wyrazić szacunku i uznania dla pracy poprzedników, niż podejmując w nowy sposób zainicjowane przez nich wątki.

Jest w tym jednak także fascynacja miastem jako przedmiotem badań. „Miasta są jak transformatory elektryczne: zwiększają napięcie, przyspieszają wymianę, poddają ludzi stałej presji” – te słowa wielkiego Fernanda Braudela, cytowane zresztą w jednej z prac Jacka

3 J. Purchla, *Urbanistyka, architektura i budownictwo*, [w:] *Dzieje Krakowa. Kraków w latach 1918-1939*, t. 4, red. J. Bieniarzówna, J.M. Małecki, Kraków 1997, s. 149-189.

Purchli, świetnie tłumaczą fascynację miastem jako przestrzenią ludzkiej sprawczości. Zwłaszcza że Braudel dodaje z emfazą: „Miasto jest punktem zwrotnym, gwałtowną odmianą, miejscem, gdzie spełnia się los świata. (...) Od jego powtórnych narodzin w XI-wiecznej Europie datuje się postęp małego kontynentu”⁴.

Te słowa korespondują nie tylko z głównym motywem zainteresowań Jacka Purchli, ale wskazują też na ich głęboki kontekst. Na przekonanie, że nasze losy wpisują się w tożsamość europejską właśnie poprzez miasta i miejskość. I że najintymniejsze więzy pokrewieństwa – silniejsze niż w przypadku narodów – łączą ważne i twórcze ośrodki miejskie. To dlatego Jacek Purchla poświęcił sporo czasu i uwagi na refleksję nad porównaniem Krakowa do innych miast kontynentu: Barcelony, Florencji, Lwowa, Norymbergi, Pragi. W szerszym jeszcze wymiarze – prowadzonym przez Międzynarodowe Centrum Kultury – na obserwowanie szerokiego kontekstu Europy Środkowej.

10 Ale dopiero równoległa lektura tekstów historycznych i tych poświęconych współczesnemu Krakowowi pokazuje istotę prezentowanej przez Jacka Purchlę koncepcji miasta jako przestrzeni twórczości i sprawczości, nie tylko indywidualnej, ale i zbiorowej. Sam autor często zresztą nas na taki trop naprowadza. Także wtedy, gdy pisze, iż

miasto nie powinno i nie może kontrolować procesu wzrostu, ale powinno nim sterować, a na pewno nie wolno mu wyrzec się obowiązku kontroli przestrzeni! Jest to bowiem pierwotny obowiązek samorządu jako zdobywcy cywilizacyjnej w Europie. Tego samorządu, który rodził się po raz pierwszy w średniowieczu, a odrodził się w monarchii Habsburgów w 2. połowie XIX wieku. Owocem działania obu modeli samorządu jest również dzisiaj charakterystyczny kształt i tożsamość naszego miasta⁵.

Rolą współczesnych jest nie tyle zachowanie owego kształtu i tożsamości, ile twórcze ich rozwijanie. We wstępie do książki *Miasto i polityka. Przypadki Krakowa* Jacek Purchla pisał:

4 F. Braudel, *Kultura materialna, gospodarka i kapitalizm. XV-XVIII wiek*, t. 1: *Struktury codzienności. Możliwe i niemożliwe*, przeł. M. Ochab, P. Graff, Warszawa 1992, s. 399.

5 J. Purchla, *Miasto i polityka. Przypadki Krakowa*, Kraków 2018, s. 148-149.

Doświadczenie Krakowa przypomina, że miasto to proces długiego trwania, ale uświadamia też znaczenie dziedzictwa kulturowego, pamięci i tożsamości dla rozwoju. Pokazuje czytelnie, jak systemy polityczne i ideologie determinowały kształt procesów urbanizacyjnych. O powodzeniu miasta – pisze – decyduje zarówno „duża”, jak i „mała” polityka. Rozmowy o mieście nie można też oderwać od kwestii polityki lokalnej. W ciągu ostatnich dwóch wieków samorząd krakowski odgrywał istotną rolę w formowaniu nowoczesnego organizmu miejskiego. Intrygujący jest zwłaszcza fenomen samorządu krakowskiego przełomu XIX i XX wieku, skuteczność jego działań, a równocześnie jego antydemokratyczny charakter!⁶

Jacek Purchla jest zatem entuzjastą samorządowego ustroju miasta, a zarazem jego wnikliwym krytykiem.

Dotyczy to także tych sporów, których doświadczył osobiście – jako członek władz miasta.

Konfrontacja „starego” z „nowym” Krakowem – pisze Jacek Purchla w pierwszym z tomów wspomnianej już trylogii – nastąpiła już kilkanaście dni po triumfalnym zwycięstwie Komitetu Obywatelskiego w wyborach samorządowych. Złożona z 73 jego przedstawicieli Rada Miasta wybrała pierwszego solidarnościowego prezydenta zaledwie 40 głosami! (...) Jesienią 1990 roku w krakowskim samorządzie nie było już akceptacji dla „patriarchalnego” modelu wykonywania władzy. Podział, który ujawnił się już przy wyborze prezydenta miasta, kulminował na przełomie lat 1990-1991 otwartym zakwestionowaniem przywództwa elit przez większość Rady! Proces ten był nieunikniony, ale przyspieszyła go w Krakowie alienacja tychże elit⁷.

Jednak rdzeniem politycznych koncepcji Jacka Purchli w początkach lat 90. nie było opowiedzenie się po jednej ze stron ówczesnego sporu, ale nakreślenie wizji regulacji ustroju Krakowa w drodze specjalnej ustawy. Miałaby ona brać pod uwagę „dotychczasowy historyczny rozwój miasta i nagromadzone w nim dziedzictwo kul-

⁶ J. Purchla, *Miasto i polityka...*, s. 8.

⁷ J. Purchla, *Powrót do miasta. Trudne narodziny samorządu w Krakowie w roku 1990*, [w:] *Kraków – metropolia. W 25. rocznicę narodzin samorządu terytorialnego w III Rzeczypospolitej*, red. J. Purchla, Kraków 2016, s. 114.

turowe”, heterogeniczny model rozwoju z dominującą rolą funkcji usługowych, a także kultury, edukacji i nauki. Trzecim z elementów odmienności ustrojowej miasta było – znacznie wyprzedzające epokę – uregulowanie jego relacji ze „strefą metropolitalną” oraz uwzględnienie „dekoncentracyjnego rozwoju miasta”, a zatem wprowadzenie rozwiązań projektowanych dziś, 35 lat później, ustaw metropolitalnych. Postulowana przez profesora Purchlę „konstytucja dla Krakowa” miała być de facto kolejnym silnym impulsem ustrojowym w rozwoju tego miasta na gruncie silnej samorządności⁸.

12 Dlatego Jacek Purchla pyta: „Czy Polska ma dzisiaj pomysł na Kraków? (...) czy Polska w ogóle prowadzi dziś politykę wobec wielkich miast? Jestem przekonany, że obecnie nie mamy takiej polityki, która wzmacniałaby metropolitalne funkcje Krakowa, Wrocławia, Poznania czy Gdańska i lepiej wykorzystywała ich potencjał”⁹. Tekst powstał w roku 2015, ale byłby aktualny zawsze. Bowiem „nieufność i wręcz obawa przed zrzeczeniem się przez administrację rządową swoich kompetencji do dziś widoczna jest w strukturze budżetów naszych samorządów. W «miękkim» systemie centralnego rozdawnictwa samorząd miejski pozbawiony jest skutecznych instrumentów budowania siły metropolitalnej ośrodka”¹⁰. Koncepcja profesora Purchli to zatem wykorzystanie wyjątkowej skali i pozycji Krakowa, wyróżniającej go nie tylko w sieci osadniczej Polski, ale także Europy Środkowej, obszaru, w którym Kraków leży – jak lubi mówić Jacek Purchla – między Wiedniem, Budapesztem, Bratysławą a Warszawą, Berlinem i Pragą.

Tu koncepcje polityczne spotykały się z konkluzjami jego pracy naukowej, wskazującej na ogromną rolę miejskiej samorządności w środkowoeuropejskich procesach urbanizacyjnych epoki średnio-wiecznej i – w przypadku Krakowa i innych miast galicyjskich – także drugiej połowy XIX w. Przełomowym punktem było ustanowienie

8 J. Purchla, *Konstytucja dla Krakowa. Tradycja i przyszłość krakowskiego samorządu miejskiego*, „Znak” 1990, t. 42, nr 1 (416), s. 92.

9 J. Purchla, *Kraków – ideopolis?*, [w:] *Patriotyzm wczoraj i dziś*, red. A. Kobos, Kraków 2015, s. 8, *Seminarium Polskiej Akademii Umiejętności*, t. 11.

10 *Ibidem*.

reguł ustrojowych uruchamiających proces modernizacji miasta, co Jacek Purchla charakteryzował następująco:

W sierpniu roku 1866 Sejm Krajowy we Lwowie uchwalił galicyjską ustawę o samorządzie gminnym. Od tego roku w znacznej części ziem polskich formował się więc nowy system samorządowy jako fundament cywilizacji Europy Środkowej przełomu XIX i XX wieku. To dzięki temu Galicja – mimo że była najuboższą prowincją ziem polskich i osiągnęła w połowie XIX wieku dno kryzysu systemowego i ekonomicznego – w ciągu kilku dziesięcioleci przeobraziła swoje miasta w dobrze wyposażone w nowoczesną infrastrukturę cywilizacyjną gminy¹¹.

Paradoksalnie zacofanie ekonomiczne nie prowadziło do anachronizmu rozwiązań ustrojowych. Rozwiązania samorządowe uruchomiły proces modernizacji na znaczącą skalę. Dziś sytuacja wydaje się nierzadko odwrotna – dynamika globalnego kapitalizmu nie jest równoważona modernizacją struktur władzy lokalnej i często to trzeci sektor lepiej niż ona definiuje problemy miast. Jak pisze Jacek Purchla:

13

Kraków obywatelski wychodzi dziś poza samorząd, a interesy gminy są coraz częściej niespójne z żywotnymi celami długiego trwania naszego miasta w Europie. Zderzenie postawy inteligenckiej z prywatyzacją przestrzeni publicznej i narastającym konfliktem pomiędzy interesem ogółu a interesem jednostki jest istotą kryzysu, o jakim dzisiaj rozmawiamy. Trzeba więc dzisiaj mówić głośno przede wszystkim o systemowym podłożu konfliktów, jakich jesteśmy mimowolnymi uczestnikami, świadkami i którym próbujemy się często nieudolnie i nieporadnie przeciwstawiać¹².

To przeciwstawianie się prowadzi nas ponownie do zagadnienia sprawczości. Do możliwości twórczego działania w przestrzeni miasta. Ale także do pomysłu na jego rolę w szerszej przestrzeni politycznej i ideowej. Świetną rekonstrukcję tej roli przedstawił w tekście przygotowanym z okazji 20-lecia MCK Rafał Wiśniewski, polski dyplomata, ambasador w Budapeszcie i Kopenhadze, wielo-

¹¹ J. Purchla, *Miasto i polityka...*, s. 27.

¹² *Ibidem*, s. 149.

letni Dyrektor Generalny Służby Zagranicznej. Pisząc o potrzebie nowego opowiedzenia Polski innym narodom, naszkicowania jej miejsca w tworzącej się nowej Europie, podkreślał rolę założonej przez Jacka Purchlę instytucji. Centrum wymyślnego i powołanego, aby „skutecznie upowszechniało za granicą wiedzę o historii i dziedzictwie naszego kraju, o wielowiekowych związkach łączących nas z innymi państwami regionu i całej Europy”¹³. I tak opowiadającej o tej Europie, by – jeszcze długo przed akcesją do struktur Unii Europejskiej – można się było poczuć jak w domu.

Zarówno działalność MCK, jak i aktywność akademicka profesora Purchli i tworzonych przez niego zespołów są wcieleniami jeszcze innej koncepcji, budowanej w kontekście roli Krakowa: koncepcji *Ideopolis*. Oznacza ona wytwarzanie nowych idei, poszukiwanie odpowiedzi na wyzwania współczesności, przewidywania problemów, którym przyjdzie nam stawić czoła w przyszłości. Jacek Purchla podkreśla przy tym, że „szczególną rolą uniwersytetów jest generowanie nowych wartości. Jeśli więc dzisiaj nie ulega wątpliwości, że uniwersytet jest absolutnie kluczową instytucją kreatywnej gospodarki, a «miasto to zbiór szans, okazji i sposobności wszelkiego rodzaju», jak to pięknie napisała Jane Jacobs, to wyzwaniem dla naszych uniwersytetów staje się niewątpliwie gra z otoczeniem, w której szczególną rolę odgrywać muszą partnerskie relacje z samorządem miasta i regionu”¹⁴.

To nawiązanie także jest nieprzypadkowe, bo teksty profesora Purchli świetnie wpisują się we wskazówki Jane Jacobs, dotyczące studiów nad miastem. Postuluje ona myślenie o mieście w kategoriach procesów, „rozumowanie indukcyjne od szczegółu do ogółu, a nie na odwrót”. A wreszcie „poszukiwanie drobnych, »nieprzeciętnych« przypadków, które świadczą o tym, jak funkcjonują wartości większe i bardziej »przeciętne«”¹⁵. Taki jest program badawczy Jacka

13 R. Wiśniewski, *Jak z brzydkiego kaczątka... Czyli o wizerunku Polski na arenie międzynarodowej w przeszłym i przyszłym dwudziestoleciu*, [w:] 50/20. Szkice i eseje na dwudziestolecie Międzynarodowego Centrum Kultury, red. T. Leśniak, M. Poździk, Kraków 2011, s. 439.

14 J. Purchla, *Kraków – ideopolis...*, s. 191.

15 J. Jacobs, *Śmierć i życie wielkich miast Ameryki*, przeł. Ł. Mojsak, Warszawa 2014, s. 451.

Purchli, poczynawszy od książki *Jak powstał nowoczesny Kraków* aż po prace współczesne i zapewne także te, które napisze w przyszłości.

Jak pisał wybitny hiszpański myśliciel José Ortega y Gasset, „każde życie jest punktem widzenia świata. W rzeczywistości to, co jedno widzi, pozostaje niezauważalne dla drugiego. Każda jednostka, naród, epoka – jest niezastąpionym narzędziem osiągnięcia prawdy. Tak oto prawda sama w sobie nie podlegająca przemianom dziejowym nabiera wymiaru witalnego”¹⁶. Punkt widzenia Jacka Purchli stanowi nie tylko istotny element wiedzy o Krakowie czy szerzej – o dziedzictwie i współczesności miasta europejskiego, ale także wprowadzenie do dziedziny znacznie trudniejszej, jaką jest sztuka łączenia doświadczeń z projektowaniem przyszłości. Można zresztą opisać to precyzyjniej – używając słów samego Jacka Purchli – jako sztukę wkomponowywania przeszłości w „nieuchronną zmianę, w której uczestniczymy”¹⁷.

Rafał Matyja

15

Bibliografia

- Braudel F., *Kultura materialna, gospodarka i kapitalizm. XV-XVIII wiek*, t. 1: *Struktury codzienności. Możliwe i niemożliwe*, przeł. M. Ochab, P. Graff, Warszawa 1992.
- Jacobs J., *Śmierć i życie wielkich miast Ameryki*, przeł. Ł. Mojsak, Warszawa 2014.
- Ortega y Gasset J., *Po co wracamy do filozofii?*, przeł. E. Burska, M. Iwińska, A. Jancewicz, Warszawa 1992.
- Purchla J., *Czas zanikających granic*, [w:] *50/20. Szkice i eseje na dwudziestolecie Międzynarodowego Centrum Kultury*, red. T. Leśniak, M. Poździk, Kraków 2011, s. 516–518.
- Purchla J., *Jak powstał nowoczesny Kraków. Studia nad rozwojem budowlanym miasta w okresie autonomii galicyjskiej*, Kraków 1979.
- Purchla J., *Konstytucja dla Krakowa. Tradycja i przyszłość krakowskiego samorządu miejskiego*, „Znak” 1990, t. 42, nr 1 (416), s. 84–93.
- Purchla J., *Kraków – ideopolis?*, [w:] *Patriotyzm wczoraj i dziś*, red. A. Kobos, Kraków 2015, s. 7–18, *Seminarium Polskiej Akademii Umiejętności*, t. 11.
- Purchla J., *Matecznik Polski. Pozaekonomiczne czynniki rozwoju Krakowa w okresie autonomii galicyjskiej*, Kraków 1992.

¹⁶ J. Ortega y Gasset, *Po co wracamy do filozofii?*, przeł. E. Burska, M. Iwińska, A. Jancewicz, Warszawa 1992, s. 87.

¹⁷ J. Purchla, *Czas zanikających granic*, [w:] *50/20. Szkice i eseje na dwudziestolecie Międzynarodowego Centrum Kultury*, red. T. Leśniak, M. Poździk, Kraków 2011, s. 518.

Purchla J., *Miasto i polityka. Przypadki Krakowa*, Kraków 2018.

Purchla J., *Powrót do miasta. Trudne narodziny samorządu w Krakowie w roku 1990*, [w:] *Kraków – metropolia. W 25. rocznicę narodzin samorządu terytorialnego w III Rzeczypospolitej*, red. J. Purchla, Kraków 2016, s. 109-116.

Purchla J., *Urbanistyka, architektura i budownictwo*, [w:] *Dzieje Krakowa. Kraków w latach 1918-1939*, t. 4, red. J. Bieniarzówna, J.M. Małecki, Kraków 1997, s. 149-189.

Wiśniewski R., *Jak z brzydkiego kaczątka... Czyli o wizerunku Polski na arenie międzynarodowej w przeszłym i przyszłym dwudziestoleciu*, [w:] *50/20. Szkice i eseje na dwudziestolecie Międzynarodowego Centrum Kultury*, red. T. Leśniak, M. Poździk, Kraków 2011, s. 438-447.

Niniejszy tom dedykowany jest Profesorowi Jackowi Purchli w 70. rocznicę Jego urodzin. Równocześnie mija 20 lat od wejścia Polski do Unii Europejskiej. Koincydencja tych dwóch wydarzeń ma wymiar symboliczny. (...) Jubileusz Profesora Jacka Purchli i 20-lecie Polski w Unii Europejskiej Katedra Historii Gospodarczej i Społecznej / UNESCO Chair for Heritage and Urban Studies Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie świętuje jako jednostka naukowa rozpoznawalna i ceniona w kraju i za granicą. Tworzy ją interdyscyplinarny zespół uczonych dysponujący znaczącym dorobkiem oraz doświadczeniem eksperckim w różnych dziedzinach nauki (począwszy od historii, przez geografę społeczno-ekonomiczną i gospodarkę przestrzenną, nauki o polityce i administracji aż po nauki o sztuce oraz nauki o kulturze i religii). (...) Tak zróżnicowane spektrum badawcze skoncentrowano na Krakowie, badanym w ujęciu interdyscyplinarnym, komparatystycznym i rozciągającym się od nowożytności do czasów najnowszych. Autorki i Autorzy sportretowali Kraków od środka i od zewnątrz, w tym drugim przypadku przyjmując perspektywę regionalną. Każdy artykuł podejmuje frapujące tematy i wnosi nowe ustalenia naukowe.

Z recenzji wydawniczej prof. dr. hab. Łukasza Tomasa Sroki

